

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Zuzany Bystřické a soudců
Ľubomíra Majerčíka a Mariana Kokeše ve věci

žalobce: J. J.
zastoupený JUDr. Janem Klailem, advokátem
sídlem Lukavická 2012/22, 301 00 Plzeň

proti
žalovanému: Velitel vzdušných sil
sídlem Vítězné náměstí 1500/5, 160 01 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 1. 2024, č. j. MO 38658/2024-3031.

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobci, vojákovi z povolání, byla v předchozích řízeních vedených před správními orgány i správními soudy přiznána na jeho žádost odměna za práci přesčas. Jádrem současného sporu je související nárok žalobce na dorovnání služebního platu, který správní orgán označil za promlčený za období tří let zpětně před podáním žádosti.

II. Skutkové okolnosti a rozhodnutí správních orgánů

2. Žalobce požádal dne 25. 8. 2008 velitele svého vojenského útvaru o doplacení služebního platu za období, kdy byl určen k plnění úkolů služeb LZS a SAR (letecké záchranné služby, resp. letecké pátrací a záchranné služby). Služební orgán I. stupně nejprve žádosti žalobce nevyhověl (dvě rozhodnutí byla zrušena rozsudky Krajského soudu v Ostravě), poté jí v roce 2019 částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas. Také toto rozhodnutí bylo následně zdejším soudem zrušeno (rozsudek ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 10/2019 – 185). Věcí se následně zabýval i Nejvyšší správní soud a dospěl k závěru, že rozdělení směn LZS a SAR (12 hodin výkonu služby a na ně navazujících 12 hodin formálně označovaných jako služební pohotovost, materiálně se však také jednalo o výkon služby) bylo čistě formální a účelové a ze strany služebně nadřízených orgánů se jednalo o snahu o obcházení zákona. Žalobce tedy splnil všechny podmínky pro to, aby byl jeho nárok na dorovnání platu důvodný (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2022, č. j. 1 As 341/2021 – 55).
3. Rozhodnutím ze dne 22. 8. 2023, č. j. MO 617800/2023-2427, proto služební orgán I. stupně ve výroku I. žádosti žalobce vyhověl a přiznal mu doplacení ušlého platu a odpovídající úrok z prodlení. Výrokem II. rozhodl tak, že nároky za dobu do 30. 6. 2005 jsou dle § 161 odst. 1 a 2 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (dále „zákon o vojácích z povolání“), promlčeny. Výrokem III nevyhověl žádosti žalobce o rozšíření nároku za období po roce 2008, jelikož se jedná o samostatné správní řízení, které bylo vedeno u jiného správního orgánu a není součástí probíhajícího řízení. Nyní napadeným rozhodnutím pak bylo odvolání žalobce proti výrokům II. a III. rozhodnutí služebního orgánu I. stupně zamítnuto a prvostupňové rozhodnutí v tomto rozsahu potvrzeno.

III. Argumentace žalobce

4. Ve včas podané žalobě (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále „s. ř. s.“), splňující též ostatní podmínky řízení (§ 65, § 68 a § 70 s. ř. s.), žalobce navrhl krajskému soudu, aby zrušil napadené rozhodnutí žalovaného i rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ve výroku II. a III. pro nezákonnost (§ 78 odst. 3 s. ř. s.).
5. Žalobce v podané žalobě namítá, že plat mu byl krácen úmyslně, neboť mu byla nařízena nepřetržitá 24hodinová služba a naopak, nikdy mu nebyla nařízena služební pohotovost navazující na 12hodinovou službu. Naříditi takovým způsobem služební pohotovost by ostatně ani nešlo, neboť by nebylo možné dodržet stanovenou dobu odpočinku a provést odpovídajícím způsobem letovou přípravu. V době výkonu služby LZS nebo SAR nadto posádka vrtulníku podléhá jinému velení než v době služební pohotovosti.
6. Dle žalobce je mimo jakoukoliv pochybnost, že příslušný velitel věděl, že jednotlivým vojákům vyplácí finanční plnění (plat a jeho jednotlivé složky) v rozporu s jeho vlastními rozkazy. Z toho vyplývá jednoznačný úmysl správního orgánu příslušného vojáka poškozovat. Žalobce odkazuje také na zvukový záznam, na němž velitel popisuje danou praxi a uvádí, že jestli se podle ní někdo nechce řídit, nechť se přihlásí a může být převeden na jinou práci, přičemž řešit situaci s právníky, s ministryní nebo se sdělovacími prostředky nemá smysl. To žalobce označuje za nátlak. Je tedy zřejmé, že jednání služebních orgánů je zaviněné.

7. Služebními orgány uplatněná námitka promlčení je dle žalobce v rozporu s dobrými mravy. Žalobce cituje četnou judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. V nynější věci resort obrany nasadil veškeré možné orgány s jediným cílem – poškodit žalobce, resp. vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby žalobce nabyl dojmu o legalitě nezákonného jednání a snad se i vzdal dožadování se svých nároků. Námitka promlčení by dle žalobce neměla sloužit k zajištění nedotknutelnosti nezákonně získaného prospěchu oficiálně nazvaného „ekonomickou racionalizací pracovních zdrojů“, jež bylo motivem jednání služebních orgánů od samého počátku.
8. Žalobce se tedy domáhá náhrady úmyslně způsobené škody, přičemž v úvahu by přicházelo také posouzení nároku coby vydání bezdůvodného obohacení. Ze státního rozpočtu byly určeny finanční prostředky kromě jiného pro účely hrazení protihodnoty za vykonané služby. Pokud armáda postupovala tak, že část těchto finančních prostředků si v rozporu s vlastními rozkazy ponechala, pak se na úkor vojáků bezdůvodně obohatila. Z uvedených důvodů žalobce navrhuje, aby soud napadené rozhodnutí (včetně výroku II. a III. prvostupňového rozhodnutí) zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Argumentace žalovaného a replika žalobce

9. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že žalobce svůj nárok uplatnil žádostí podanou dne 25. 8. 2008. Nárok na plat za období před 1. 7. 2005 je proto v souladu s § 161 odst. 1 a 2 zákona o vojácích z povolání promlčen. Žalovaný vycházel ze závěrů předchozího rozsudku zdejšího soudu v této věci, podle něhož nelze dovozovat, že služební orgány měly v úmyslu žalobci způsobit škodu. V témže rozsudku zdejší soud nepřisvědčil ani argumentaci žalobce nemravností uplatněné námitky promlčení. Dle žalovaného věc nelze znovu projednat pro překážku věci rozsouzené, a i kdyby tomu tak nebylo, žalovaný se řídil závazným právním názorem zdejšího soudu. Žalovaný proto navrhuje, aby soud žalobu odmítl, popřípadě jako nedůvodnou zamítl.
10. Žalobce v replice k vyjádření žalovaného i nadále setrvává na své žalobní argumentaci, přičemž tvrzení žalovaného rozporuje mj. s tím, že jsou založena na nesprávné interpretaci citované judikatury správních soudů.

V. Hodnocení věci soudem

11. Za splnění podmínek § 51 s. ř. s. rozhodl soud bez jednání.
12. Žaloba **není** důvodná.
13. Úvodem je vhodné zmínit, že v nynější věci není sporu o tom, že nárok žalobce je v základu oprávněný. To již vyřešily soudy ve shora odkazovaných rozsudcích. Spor se vede především o to, zda je nárok žalobce za období do 30. 6. 2005 promlčen. Ze správního spisu a napadených rozhodnutí plyne, že žalobce svůj nárok uplatnil dne 25. 8. 2008. To účastníci nezpochybňují.
14. Pro nynější věc je dále podstatný charakter žalobcova nároku. Žalobce v žalobě opakovaně zmiňuje, že mu služební orgány „úmyslně způsobily škodu“, a domáhá se náhrady škody, případně vydání bezdůvodného obohacení. Takto ovšem dle zdejšího soudu nárok žalobce kvalifikovat nelze.
15. Uplatněný nárok vychází, zjednodušeně řečeno, ze skutečnosti, že za plnění úkolů služeb LZS a SAR v letech 2005-2008 byl původně žalobci vyplacen plat za 12 hodin výkonu služby

a dále 50 % platu za 12 hodin služební pohotovosti. Žalobce ovšem po celou dobu konal řádnou službu, za jejíž výkon mu náležel plat v plné výši včetně příslušných příplatků. Jedná se tudíž o nárok na plat a jeho příslušenství dle § 66 a násl. zákona o vojácích z povolání ve spojení se zákonem č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech. Rovněž Nejvyšší správní soud ve zmiňovaném rozsudku ze dne 3. 3. 2022, č. j. 1 As 341/2021 – 55, charakterizuje daný nárok jako platový nárok (bod 26).

16. Z ničeho neplyne, že by žalobci byla zároveň způsobena škoda ve smyslu právních předpisů upravujících náhradu škody. Je pochopitelné, že žalobce se cítí být postupem služebních orgánů „poškozen“ a nevyplacení části platu vnímá jako „újmu“. Předpokladem vzniku povinnosti k náhradě škody je ovšem kromě protiprávního jednání spočívajícího v porušení právní povinnosti také způsobení škody (§ 2909 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku; obdobně dle předchozí právní úpravy), kterou nelze ztotožňovat s primární právní povinností. Např. pro náhradu škody vzniklé porušením smlouvy obecně platí, že nárok na náhradu škody vzniká paralelně vedle povinnosti plnit. Neplatí tedy, že porušení povinnosti vyplatit plat nebo mzdu ve stanovené výši (resp. porušení povinnosti plnit v penězích) zakládá nárok na náhradu škody ve výši nevyplacené části.
17. Žalobci pak zjevně nevznikl ani nárok na vydání bezdůvodného obohacení. V nynějším případě nebylo plněno bez právního důvodu ani na základě neplatného právního úkonu (§ 163 zákona o vojácích z povolání). Jak uvádí žalobce, příslušná rozpočtová kapitola obdržela finanční prostředky určené mimo jiné na zabezpečení platu vojáků z povolání. Sám žalobce ovšem žádné plnění bez právního důvodu (na jehož vydání by mu z tohoto titulu vznikl nárok) žalovanému ani státu neposkytl.
18. Podle § 161 odst. 1 zákona o vojácích z povolání nestanovuje-li tento zákon jinak, činí lhůta k uplatnění peněžitých nároků ze služebního poměru 3 roky. Podle odst. 2 téhož ustanovení jde-li o opětovné plnění, činí lhůta k uplatnění nároku na jednotlivá plnění 3 roky od jejich splatnosti.
19. Jak upozorňuje žalovaný, otázkou promlčení se zdejší soud již zabýval v předchozím rozsudku týkajícím se nynějšího nároku (zmiňovaný rozsudek ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 10/2019 – 185), neboť žalobce uplatnil obsahově obdobnou námitku, včetně odkazů na judikaturu, již v předchozí žalobě. To však nezakládá překážku věci rozhodnuté ve smyslu § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Tato překážka vzniká pouze v případě totožnosti předmětu řízení, tj. pokud nový návrh směřuje proti totožnému správnímu rozhodnutí. V nynější věci žalobce napadá jiné rozhodnutí, které bylo vydáno poté, kdy bylo původní rozhodnutí správním soudem zrušeno.
20. Dříve vyslovený právní názor zdejšího soudu je relevantní z jiného důvodu. V případě přezkumu rozhodnutí správních orgánů (§ 65 s. ř. s.) je správní soudnictví vybudováno na kasačním principu spojeném se závazností právního názoru vysloveného soudy. Tato kasační závaznost se uplatňuje v rozsahu rozhodování konkrétní věci (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 11. 2019, č. j. 4 As 3/2018 – 50, bod 32). Kasační závaznost vysloveného právního názoru je odrazem zájmu na efektivním fungování správního soudnictví, v němž nedochází k opakovanému přehodnocování již zodpovězených otázek. Jak totiž v této souvislosti judikuje i Ústavní soud, „*v jednotlivých případech je konečnost sporu nepostradatelným znakem spravedlivého procesu*“ [nález ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465), bod 58]. Správní orgán tedy je při

vydávání nového rozhodnutí vázán právním názorem vysloveným krajským soudem ve zrušujícím rozsudku podle § 78 odst. 5 s. ř. s. Je-li správní orgán při vydávání nového rozhodnutí kasačně vázán právním názorem vysloveným při zrušení původního rozhodnutí, musí se kasační závaznost uplatnit i ve vztahu ke krajskému soudu při přezkumu nového rozhodnutí. (srov. též usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 2. 2022, č. j. 1 Azs 16/2021 – 50). Výjimku představují pouze situace, kdy došlo v mezidobí ke změně podstatných skutkových či právních okolností.

21. Zdejší soud v předchozím rozsudku uvedl, že „promlčení nároku je v obecné rovině pravidlem, jehož prolomení musí být opravdu závažné a zejména spíše nezávislé na vůli příslušné osoby, nebo omezující její možnosti fakticky právně jednat (např. dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, účast v mezinárodní misi v místech se špatnou infrastrukturou apod.); z podání žalobce nic takového neplyne a není zjevné, že by mu v uplatnění jeho práva takto závažné skutečnosti bránily (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2018, č. j. 6 Ad 31/2017-32). Proto zdejší soud nemůže přisvědčit námitce žalobce o nemravnosti uplatněné námítky promlčení.“ (bod 74).
22. V nynější věci nejsou dány žádné okolnosti, pro které by bylo možné se od vyslovených závěrů odchýlit. Nejvyšší správní soud je nekorigoval (k tomu ani v souladu s dispoziční zásadou nedostal prostor, neboť žalovaný coby stěžovatel je pochopitelně nenapadl).
23. Žalobce poměrně obsáhle cituje z judikatury k otázce (ne)mravnosti uplatněné námítky promlčení. Předkládané závěry však přesvědčivě nespojuje se svou konkrétní situací. Z judikatury zejména plyne, že *„námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, ale mohou nastat situace, že uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, vůči němuž by zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.“* (nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005 sp. zn. I. ÚS 643/04). *„Dobрым mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.“* (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010, shodně rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2014, č. j. 3 Ads 83/2013 – 39, nebo ze dne 2. 3. 2023, č. j. 9 As 81/2022 – 44). Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 23 Cdo 123/2011).
24. Žalobce argumentuje v tom směru, že služební pohotovost mu nebyla nikdy nařízena a služební orgány mu proto vyplácely nižší plat úmyslně (nejednalo se o náhodu ani o omyl). To v zásadě odpovídá shora uvedeným závěrům Nejvyššího správního soudu v nynější věci, podle nichž rozdělení směn na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo čistě formální a účelové a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích). To ovšem samo o sobě nemůže vést k rozporu námítky promlčení s dobrými mravy. V opačném případě

by nemohlo dojít k promlčení žádného nároku v případě úmyslného nesplnění jakékoliv právní povinnosti. Takto široce ovšem dle zdejšího soudu nelze korektiv dobrých mravů pojímat. Žalovaný pak se žalobcem nevede polemiku ohledně formy zavinění. Pouze konstatuje, že dané formální rozdělení směn (a z něj vyplývající výplata platu) nebylo motivováno úmyslem služebních orgánů poškodit žalobce. Důvodem tohoto nezákonného postupu bylo primárně to, že z personálních důvodů nebylo jiným způsobem možné plnit všechny úkoly (to zdejší soud konstatoval již v bodě 81 předchozího rozsudku).

25. Žalobce neuvádí žádný důvod, pro který by nebylo možné uplatnit u služebního orgánu platový nárok dříve. Neuvádí ani jiné konkrétní argumenty svědčící o tom, že služební orgán uplatněním námitky promlčení zneužívá právo. Pokud jde o poukaz žalobce na údajný nátlak služebních orgánů, ten žalobce dokládá pouze zvukovým záznamem ze dne 30. 9. 2008, který byl pořízen až po uplatnění nároku. Obecně přitom platí, že pro posouzení námitky promlčení jako výkonu práva v rozporu s dobrými mravy jsou bez významu okolnosti, které nastaly až po uplatnění práva (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2022, č. j. 2 As 114/2021 – 46, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 33 Cdo 126/2009). Ničím dalším žalobce tvrzený nátlak služebních orgánů neprokazuje.
26. Lze tedy shrnout, že námitku promlčení nároku žalobce uplatněnou služebními orgány neshledal zdejší soud v rozporu s dobrými mravy již v předchozím rozsudku ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 10/2019 – 185. V nynějším řízení nevyšlo skutkově ani právně najevo nic, co by vedlo k nutnosti dané závěry přehodnotit.
27. Pokud jde o „rozšíření žádosti“ ze dne 30. 9. 2011, k němuž žalobce v žalobě poznamenává, že je ve spisu založeno, je třeba poznamenat, že řízení před správním soudem je ovládáno dispoziční zásadou. Rozsah a kvalita žalobní argumentace tak do značné míry předurčuje rozsah přezkumné činnosti soudu. Ve vztahu k „rozšíření žádosti“ ze dne 30. 9. 2011 žaloba žádné skutkové ani právní důvody nezákonnosti napadeného rozhodnutí neobsahuje. Věnuje-li se žalobce této otázce až v replice ze dne 28. 6. 2024, pak tato replika byla podána po lhůtě pro podání žaloby dle § 72 odst. 1 s. ř. s., a proto se zdejší soud otázkami souvisejícími s výrokem III. prvostupňového rozhodnutí nezabýval.

VII. Závěr a náklady řízení

28. Krajský soud proto dospěl k závěru, že je nutno žalobu dle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítnout, neboť není důvodná.
29. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, jenž ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly, neboť nepřesahují rámec jeho běžné úřední činnosti (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014-47, č. 3228/2015 Sb. NSS), proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 31. července 2024

Zuzana Bystřická v.r.
předsedkyně senátu